

120. Perjantaina 3 päivänä lokakuuta 1997

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

Valtioneuvoston selonteko alueiden kehittämisen annettun lain tavoitteiden toteutumisesta 3990

Valtioneuvoston selonteko 2/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 14/1997 vp
Äänestys

Ensimmäinen käsittely

1) Hallituksen esitys kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain muuttamisesta .....

Hallituksen esitys 110/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 16/1997 vp

2) Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioon jätetyn turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan valtion ratkaisemisesta tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta .....

Hallituksen esitys 99/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 17/1997 vp

3) Hallituksen esitys laiksi pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain soveltamatta jättämisestä annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta .....

Hallituksen esitys 125/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 14/1997 vp

4) Hallituksen esitys laeiksi lääkelain ja lääkelaitoksesta annetun lain muuttamisesta sekä eläintautilain 11 §:n kumoamisesta .....

Hallituksen esitys 124/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 15/1997 vp

Lähetekeskustelu

5) Lakialoite laiksi lapsilisälain 1 ja 8 §:n muuttamisesta .....

Lakialoite 96/1997 vp (Päivi Räsänen /skl)

6) Lakialoite laiksi tuloverolain muuttamisesta .....

Lakialoite 97/1997 vp (Kyösti Karjula /kesk)

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Ala-Nissilä, Alaranta, Alho, Aula, Heinonen, Huotari, Juurola, Järvilahti, Kalliomäki, Kankaanniemi, Karhunen, Karpio, Kempainen, Knaapi, Korkea-osa, Korteniemi, Koskinen Johannes, Kuisma, Kurola, Lapintie, Lapiolahti, Lax, Leppänen P., Liikkanen, Lindqvist, Luhtanen, Löf, Myllyniemi, Norrback, Ojala A., Pietikäinen M., Polvi, Pykäläinen, Rantanen, Rinne, Roos, Saapunki, Sasi, Tahvanainen, Taina, Tennilä, Tiuri, Uotila ja Viitamies.

Nimenuudon jälkeen ilmoittautuu ed. Norrback.

Ilmoitusasiat:**Lomanpyynnöt**

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Heinonen, Kalliomäki ja Taina sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Alaranta, Huotari, Korteniemi, Kuisma, Löf, Polvi, Rantanen, Saapunki, Tahvanainen ja Tennilä sekä tämän kuun 9 päivään yksityisasioiden vuoksi ed. Rinne.

Uudet hallituksen esitykset

P u h e m i e s: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on tänään antanut eduskunnalle hallituksen esitykset n:ot 128—157.

Ed. Vistbackan ym. välikysymys pankkikriisin johdosta vahingonkorvaus- tai vastuuvollisuuden joutuneiden tasapuolisesta kohtelusta

Välikysymys 2/1997 vp

P u h e m i e s: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että viime keskiviikon istunnossa tähän istuntoon pöydälle pantuun ed. Vistbackan ym. välikysymykseen n:o 2 pankkikriisin johdosta vahingonkorvaus- tai vastuuvollisuuden joutuneiden tasapuolisesta kohtelusta (VK 2/1997 vp) ovat sen allekirjoittajien lisäksi yhtyneet edustajat Kuisma, Penttilä, Smeds ja Räsänen.

Näin ollen, kun valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentissa edellytettyä määrää, vähintään 20:tä edustajaa, ei ole välikysymykseen yhtynyt, on se katsottava rauenneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Ed. Saaren ym. välikysymys pankkikriisin johdosta vahingonkorvausvelvollisuuden joutuneiden tasapuolisesta kohtelusta

Välikysymys 3/1997 vp

P u h e m i e s: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään ed. Saaren ym. allekirjoittama välikysymys n:o 3 pankkikriisin johdosta vahingon-

korvausvelvollisuuden joutuneiden tasapuolisesta kohtelusta (VK 3/1997 vp).

Sihteeri lukee:

”Eduskunnalle

Päättyessään pankkituen ehdoista vuoden 1993 pankkitukitiedonantoa käsitellessään eduskunta linjasi, että pankkituen pitää olla avointa, julkista, tasapuolista ja että pankkituen pitää edistää pankkijärjestelmän toiminnan tehokkuutta.

Samojen periaatteiden pohjalta linjattiin myös Valtion vakuusrahaston ja omaisuudenhoitoyhtiö Arsenalin toiminta.

Vuoden 1996 pankkitukitiedonantoa käsitellessään eduskunta piti tärkeänä, että hallitus seuraa tiiviisti omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:n toimintaa ja informoi säännöllisesti eduskuntaa omaisuuserien realisointitilanteesta.

Jo aiemmin samana vuonna eduskunta oli korostanut, että ”on yleisen oikeustajun kannalta tärkeää, että vahingonkorvausasiat tutkitaan tarkoin”. Lisäksi eduskunta piti tärkeänä, ”että pankkioikeudenkäynnit yhtäältä vahvistavat kansalaisten luottamusta pankkijärjestelmän toimivuuteen ja jatkuvuuteen ja että toisaalta on pidettävä huolta siitä, että yritysten ja yksilöiden oikeudet voivat toteutua tasavertaisesti”.

Valitettavasti eduskunnan linjaamat periaatteet eivät ole riittävästi toteutuneet. Pankkikriisin jälkiselvittely ei ole ollut tarpeeksi avointa ja julkista eikä kaikilta osin yhdenvertaista. Huomiota on kiinnittänyt esimerkiksi pankkien hallintoelimissä toimineiden luottamushenkilöiden varsin erilainen kohtelu pankkioikeudenkäynneissä. Myös pankkien toimivan johdon vastuu vahingonkorvausoikeudenkäyntien valossa on erilainen eri pankeissa.

STS-pankin entinen pääjohtaja Ulf Sundqvist ja pankin jälkihoidosta vastaava omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal-Silta tekivät sopimuksen 23.9.1997 Sundqvistille korkeimmassa oikeudessa tuomituista vahingonkorvauksista. Sundqvist maksoi omaisuudenhoitoyhtiölle 1,2 miljoonaa markkaa kertakaikkisena korvauksena. Ratkaisun hyväksyi valtiovarainministeriö ministeri Alhon allekirjoituksella. Pääministeri Paavo Lipponen on myöntänyt tienneensä Sundqvistia koskevasta järjestelystä etukäteen, ja hän on antanut sille täyden tukensa pitäen sitä valtion kannalta parhaana vaihtoehtona. Siksi järjestelyn hyväksyminen on koko hallituksen asia.

Hallituksen poliittisella päätöksellä valtio luopui yli kymmenen miljoonan markan osalta korkeimman oikeuden pääjohtaja Sundqvistille osin yhteisvastuullisesti muiden STS-pankin johtajien kanssa tuomitsemasta vahingonkorvauksesta. Lisäksi valtio luopui kokonaan tuomituista miljoonien markkojen koroista. Tämä kaikki siitäkin huolimatta, että vajaa vuosi sitten pankkituokitiedonantoa käsitellessään eduskunta totesi entisen STS-pankin vastuiden kattamiseen kulu-neen maksettusta pankkituesta peräti noin 3 miljardia markkaa.

Käräjäoikeuden päätöksen mukaan entinen pääjohtaja Sundqvist aiheutti johtamalleen pankkille ja sitä kautta myöhemmin veronmaksajille 124 miljoonan markan vahingot. Käräjäoikeus kuitenkin sovitteli korvaukset 26 miljoonaan ja korkein oikeus alensi niitä 11,4 miljoonaan.

Julkisuudessa olleiden tietojen mukaan Sundqvistin maksettavaksi on jäämässä noin puoli miljoonaa markkaa, jos maksetut vahingonkorvaukset katsotaan verotuksessa vähennyskelpoiksi.

Velkoja ja velallinen voivat yleensä keskenään sopia maksujärjestelyistä. Mutta silloin, kun on kyse yhteiskunnan yhteisistä varoista, on maksujärjestelyjen hyväksymisessä noudatettava ehdotonta yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Jo Suomen Hallitusmuodon 5 §:n 1 momentti edellyttää, että kansalaiset ovat yhdenvertaisia lain edessä.

Hallituksen antama yleisluonteinen perustelu kyseessä olevalle järjestelylle saatiin eduskunnan kyselytunnilla 25.9.1997, kun pääministeri Lipponen totesi seuraavaa: 'Tällä tavoin saadaan veronmaksajien kannalta ensinnäkin huomattavasti suurempana kertakorvaus vastaan ulosotto, ja sen jälkeen myös Ulf Sundqvist tässä tapauksessa tulee olemaan työelämässä, maksamaan veronsa. Kaiken kaikkiaan tästä tulee veronmaksajille nettona selvästi paras tulos.'

Helsingissä 3 päivänä lokakuuta 1997

Aapo Saari /kesk
Esko Aho /kesk
Liisa Hyssälä /kesk
Anneli Jäätteenmäki /kesk
Kyösti Karjula /kesk
Annikki Koistinen /kesk
Ossi Korteniemi /kesk
Markku Lehtosaari /kesk
Hannes Manninen /kesk
Mikko Pesälä /kesk

Anu Vehviläinen /kesk
Juhani Alaranta /kesk
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
Timo Järvilahti /kesk
Hannu Kemppainen /kesk
Armas Komi /kesk
Markku Koski /kesk
Johannes Leppänen /kesk
Tero Mölsä /kesk
Aulis Ranta-Muotio /kesk

Matti Vanhanen /kesk
Jorma Huuhtanen /kesk
Kauko Juhantalo /kesk
Timo Kalli /kesk
Mari Kiviniemi /kesk
Juha Korkea-osa /kesk
Seppo Kääriäinen /kesk
Eero Lämsä /kesk
Mauri Pekkarinen /kesk
Vuokko Rehn /kesk

Ilman vastausta on jäänyt se, perustuiko entistä STS-pankin johtajistoa koskeva päätös hallituksen yleiseen periaatelinjaukseen, jossa toteutuu eduskunnan ilmaisema tahto yksilöiden oikeuksien toteutumisesta tasavertaisesti. Jos ei, niin usko kansalaisten yhdenvertaiseen ja oikeudenmukaiseen kohteluun horjuu vakavasti Lipposen hallituksen toimien myötä.

Miten voi olla mahdollista, että monet pankkikriisin uhreiksi joutuneet kansalaiset — yrittäjät, palkansaajat, viljelijät, eläkeläiset ja jopa opiskelijat — joutuvat maksamaan täysimääräisiä vahingonkorvauksia ja takausvastuita, kun samaan aikaan pankkikriisin aiheutumiseen suoranaisesti vaikuttanut pankinjohtaja joutuu maksamaan vain noin 10 prosenttia korkeimmassa oikeudessa määrätystä korvauksesta?

Edellä olevan perusteella ja valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momenttiin viitaten esitämme valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan väläkysymyksen:

Mikä on hallituksen linja pankkikriisiin liittyvien vahingonkorvausten sovitte-luratkaisuissa,

aikooko hallitus toimia niin, että linja on kaikille kansalaisille yhdenvertainen, ovatko entisen STS-pankin johdon kanssa vahingonkorvausten anteeksiantamisesta tehdyt sopimukset ennalta määritellyn linjan mukaisia, ja

mikäli ne eivät ole, niin aikooko hallitus ryhtyä toimenpiteisiin mainittujen sopimusten purkamiseksi, sekä

aikooko hallitus helpottaa myös pankkikriisin uhreiksi joutuneiden kansalaisten asemaa entisen STS-pankin johdon kanssa tehtyä sopimusta vastaavalla tavalla?

Juha Rehula /kesk
Aino Suhola /kesk
Jukka Vihriälä /kesk
Bjarne Kallis /skl
Sakari Smeds /skl
Esko-Juhani Tennilä /va-r

Matti Ryhänen /kesk
Hannu Takkula /kesk
Markku Vuorensola /kesk
Jouko Jääskeläinen /skl
Veijo Puhjo /va-r
Mikko Kuoppa /va-r
Jukka Tarkka /nuors”

Pauli Saapunki /kesk
Maija-Liisa Veteläinen /kesk
Matti Väistö /kesk
Päivi Räsänen /skl
Risto Penttilä /nuors
Risto Kuisma /nuors

P u h e m i e s : Valtioapäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaan on asia pantava pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon. Puhemiesneuvoston ehdottaa, että asia pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Kirjalliset kysymykset

Ilmoitetaan saapuneiksi vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 759, 764, 765, 768, 769, 771—774, 778, 781, 783, 784, 790, 793, 805, 814 ja 820.

Valtioneuvoston selonteko alueiden kehittämisestä annetun lain tavoitteiden toteutumisesta

Valtioneuvoston selonteko 2/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 14/1997 vp
Äänestys

P u h e m i e s : Ulkopuolella päiväjärjestyksen tehdään nyt päätös eduskunnan lausunnosta alueiden kehittämisestä annetun lain tavoitteiden toteutumisesta koskevasta valtioneuvoston selonteosta (VNS 2/1997 vp).

Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 14, joka sisältää ehdotuksen selonteosta annettavan lausunnon sanamuodoksi. Keskustelu asiasta julistettiin päättyneeksi viime keskiviikkona pidetyssä istunnossa.

Keskustelussa on ed. Manninen ed. Pekkari-
sen kannattamana ehdottanut lausuntoon seuraavaa lausumaa:

”Hyväksyessään mietinnön eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tehostettuihin toimiin alueellisen eriarvoisuuden supistamiseksi ja muuttoliikkeen aiheuttamasta kaksinkertaisesta palveluiden rakentamisesta aiheutuvien tarpeettomien kansantaloudellisten kustannusten vähentämiseksi ja siinä tarkoituksessa:

sisällyttää aluepoliittisen ajattelun läpäisyperiaatteella kaikille hallinnonaloille,

huolehtii kaikkien maamme kuntien mahdollisuuksista tarjota asianmukaiset peruspalvelut kaikille kuntalaisille,

palauttaa aluepoliittiset määrärahat Euroopan unionin lisäysperiaatteen edellyttämälle tasolle sekä

irrottaa tutkimus- ja tuotekehitysrahoituksesta erikseen määriteltävän osuuden, jonka myöntämisperusteissa otetaan huomioon myös aluepoliittiset perusteet.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Mannisen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 110 jaa- ja 43 ei-ääntä; poissa 46. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön mukaisen lausunnon sanamuodon selonteon johdosta.

Mietinnön ponteen sisältyvä ehdotus mietinnön saattamisesta valtioneuvoston tietoon hyväksytään.

Eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen.

Asia on loppuun käsitelty.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 110/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 16/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 16.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioon jätetyn turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan valtion ratkaisemisesta tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 99/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 17/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 17.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys laiksi pienryttäjän vuosilomarahasta annetun lain soveltamatta jättämisestä annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 125/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 14/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 14.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys laeiksi lääkelain ja lääkelaitoksesta annetun lain muuttamisesta sekä eläin- tautilain 11 §:n kumoamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 124/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 15/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 15.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Lakialoite laiksi lapsilisälain 1 ja 8 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 96/1997 vp (Päivi Räsänen /skl)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa rouva puhemies! Lakialoite liittyy vastaavan sisältöiseen talousarvioaloitteeseeni, jota olin suunnitellut jo ennen kuin selvitysmies Arajärven esitys sosiaaliturvan selkeyttämisestä julkistettiin. Halusin tehdä lakialoitteen sen vauhdittamiseksi, että 17-vuotiaat nuoret todellakin saisivat Arajärven esityksen mukaisesti lapsilisänsä, mutta toisaalta muistuttaakseni, että mikäli uudistus toteutettaisiin lapsilisärahoituksen sisällä, se merkitsi tosiasiallisesti samanaikaisesti pienten lasten lapsilisän leikkaamista ja lapsiperheiden aseman heikentämisestä edelleen juuri siinä vaiheessa, jolloin ne tarvitsevat eniten yhteiskunnan tukea.

Lapsilisäoikeuden ulottaminen kaikkiin alle 18-vuotiaisiin on ollut pitkään yksi suomalaisen sosiaalipolitiikan tavoitteista ja toiveista. Nykyisessä yhteiskuntarakenteessa 17-vuotiaat ovat lähes aina vanhempiensa elatuksen varassa. Vanhemmillahan on myös lakisääteinen velvollisuus heidän elättämiseensä. 17 vuoden ikärajan ylläpitämiselle ei löydy perheiden todellisuudessa perusteita.

Myös eri tukijärjestelmien yhteensovittaminen vaatii lapsilisäiän korottamista. Opintotulosa vanhempien tulot otetaan huomioon opintorahan asumislisää myönnettäessä 18 vuoden ikään saakka ja opintorahaa myönnettäessä aina 20 vuoden ikään saakka. Kun vanhemmilta vaaditaan lapsen elatusta 18 vuoden ikään saakka ja tämän opiskellessa usein vielä vanhemmaksikin, olisi kaikin puolin kohtuullista maksaa lapsilisää vielä 17-vuotiaillekin.

Lakialoitteessa esitetään luopumista keinotekoisesta 17 vuoden ikärajusta ja muutetaan oikeutta ja maksamisaikaa koskevia säännöksiä

siten, että lapsilisää maksetaan sen kalenterikuukauden loppuun, jona lapsi täyttää 18 vuotta.

Arajärven esityksessä 17-vuotiaiden lapsilisä esitetään rahoitettavaksi esimerkiksi leikkaamalla kaikilta 35 markkaa lasta kohti kuukaudessa. Haluan huomauttaa, että tämä leikkaus olisi saman suuruinen kuin taannoinen hallituksen lapsilisäleikkaus yksilapsisten perheiden kohdalla, mikä tuolloin aiheutti paljon kohua ja katkeria tunteja. Monet kokivat, että hallituksen ministerit pettivät vaalilupauksensa. Muistutan myös siitä, että kun lapsilisäleikkauksen yhteydessä keskusteltiin mahdollisista tulevista leikkauksista, hallituksen taholtakin vakuuteltiin, että tämän vaalikauden aikana ei enää lapsilisää leikata. Monilapsisilta perheiltähän leikattiin tuolloin vielä enemmän sekä lasta että puhumattakaan perhettä kohti.

Sellaisen perheen, jossa lapset ovat vielä pieniä, on vaikea uskoa selitystä, että mistään varsinaisesta leikkauksesta ei olisi kyse, vaan että säästyvän rahan saisi käteen sitten, kun lapsi on 17-vuotias. Kuka tietää, maksetaanko tätä menoa enää esimerkiksi 15 vuoden kuluttua lapsilisää ollenkaan. Esimerkiksi seitsenlapsisessa perheessä tämä leikkaus olisi vuositasona 3 000 markan luokkaa, mikä ei ole mielestäni perheiden toimeentulon kannalta mikään pieni raha.

Toinen väläytelty vaihtoehto on rahoittaa 17-vuotiaiden lapsilisä leikkaamalla samaan tapaan kuin hallitus leikkasi lapsilisää aiemminkin: lasten lukumäärän suhteen nousevasti. Haluan tätä kommentoida, koska toistuvasti nousee esiin, miksi ei lapsilisien suuruutta tasapäistetä niin, että lapsilisää maksettaisiin saman verran lasta kohti riippumatta lasten lukumäärästä. Selvitysten mukaan lapsiperheiden joukossa kaikkein heikoimmassa taloudellisessa asemassa ovat juuri ne perheet, joihin hallituksen taannoinen leikkaus kohdistui kaikkein voimakkaimmin, eli monilapsiset perheet.

Nykyisen lapsilukumäärän mukaan nousevan lapsilisäjärjestelmän syynä ei ole suinkaan se, että monilapsisten perheiden kuopuksia haluttaisiin jostain syystä tukea enemmän kuin ainokaisia lapsia, vaan syynä on se yksinkertainen tosiasia, että perheen lasten lukumäärän kasvaessa vanhempien palkkatulot eivät kasva, vaan äidin ja isän on aivan samoilla tuloilla elätettävä perhe, olipa lapsia yksi tai kymmenen. Usein palkkatulot vielä heikkenevät äitiys-, isyys- ja vanhempainlomiensa vuoksi ja mahdollisen kotihoidon tuen aikana.

Lapsilisien yli menevä ns. omavastuuosuus

lasten aiheuttamista kustannuksista kasvaa perheen koon kasvaessa joka tapauksessa. Lapsiperheiden käytettävissä olevat palkkatulot riippuvat huoltajien, eivät lasten lukumäärästä. Lapsista aiheutuvat menot taas riippuvat taas lasten lukumäärästä. Nousevan porrastuksen mahdollinen edelleenmadaltaminen johtaisi väistämättä suurten perheiden lasten toimeentulon huomattavaan ja kohtuuttomaan heikkenemiseen. Tutkimusten mukaan lapsilisät eivät parhaimmillaanakaan korkeimpine sisaruskorotuksineen kata kuin enintään 40 prosenttia lapsen aiheuttamista kustannuksista.

Mielestäni tämä hallitus on heikentänyt lapsiperheiden asemaa suhteessa muuhun väestöön jo aivan riittävästi. Sen vuoksi 17-vuotiaiden lapsilisän rahoitus tulee etsiä muualta kuin pienten lasten perheistä. Itse esimerkiksi sen lisäksi, että olen tehnyt talousarvioaloitteita, jotka lisäävät valtion menoja, olen tehnyt myös sellaisia aloitteita, jotka vähentävät valtion menoja, mutta ne eivät kosketa lapsiperheitä.

Ed. Norrback merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! 18 vuoden ikäraja on tietynlainen murrekohta nuoren elämässä jo siitäkkin syystä, että siinä tietyllä tavalla vanhempien vastuut ja velvollisuudet väistyvät ja yhä enemmän tulee nuorelle ihmiselle aikuisiän velvoitteita. Tässä on kuitenkin se omi tuinen murrekohta, että kun lapsilisillä tietyllä tavalla saatetaan lasta ja nuorta 17 vuoden ikään, sen jälkeen tietty aukko, ennen kuin alkaa esimerkiksi opiskelijalle opintotuki. Siinä mielessä ed. Räsänen aloitetta, joka tietenkin kellastuu valiokunnan nippujen alle, täytyy asiaan huomiota osoittavana tervehtiä ilolla ja tukea.

Eihän tällaista 17 vuoden ikärajaa ole missään. Ainoa, mikä tulee mieleeni, on ”15 vaan ei 17”. 17 vuoden ikärajaa ei ole enää missään muussa kysymyksessä kuin lapsilisissä. Siinä mielessä ikäraja täytyisi poistaa ja saada opintotuki ja lapsilisä ulottumaan toisiinsa sillä tavalla, että opintotuki jatkuisi lapsilisän loppumisen jälkeen esimerkiksi opiskelijalla opintotukena antaen tulopohjan.

Ahon hyvän hallituksen aikanaan oltiin hyvin pitkällä tässä asiassa ja opintotuki uudistuksen muodossa vietiin asiaa eteenpäin. Se jäi hiukan vajaaksi silloin. Oli tarkoitus, jos Aho olisi saanut jatkaa, tämän vaalikauden aikana viedä

täyteen toteutukseen opintotuki ja lapsilisät, jolloin ongelmaa ei olisi ollut. Mutta nyt Lipposen julma hallitus ei tee asialle mitään. Oppositio-riiveistä täytyy tehdä tällaisia aloitteita, että jonkinlaista huutoa kuuluisi tältäkin puolelta. Toivottavasti tämä nyt pikkuisen herättää myös hallitusryhmiä huomaamaan, minkälaiset ongelmat 17—18 vuoden ikään liittyvät lapsilisien ja opintotuen kohdatessa toisensa huonosti.

Ed. V ä h ä n ä k k i : Arvoisa puhemies! Ed. Räsänen aloite oli todella malliesimerkki sarjassamme populistisia esityksiä, ja se, että ed. Aittoniemi tätä lämpimästi kannatti tilanteessa, missä Suomen talous on, todisti tuon populistisuuden erittäin hyvin. Varmasti monissa kodeissa, kun kuullaan uutinen ed. Räsänen aloitteesta, mieli lämpenee, kun lapset alkavat jo lähestyä 18:aa ikävuotta, toivoen, että vielä jatkuu vuoden lapsilisä ...

Uusia menoja ei esimerkiksi sosialidemokraattinen ryhmä ole isänmaan talouden tämänhetkisen tilanteen vuoksi voinut lähteä esittämään ja entisiäkin on pitänyt aika kovallakin kädellä karsia. Mainitsen esimerkkinä, että esikoulusta puhuttiin muutama kuukausi sitten hyvin vahvasti ja olimme sitä mieltä, että se tulisi toteuttaa, mutta hallitusyhteistyön nimissä luovimme tässä vaiheessa asiasta.

Mitä tulee Ahon hallitukseen, niin nimenomaan Ahon hallituksen työn seurauksia nyt paikkaillaan. Valtiontalous on vihdoinkin saatu tämän hallituksen aikana kuntoon, ja kohta ehkä koittaa se aika, jolloin hallituksen taholta tulee kenties esitys tämänkin uudistuksen tekemiseksi, mitä ed. Räsänen esittää.

Vielä olisin todennut, että ed. Räsänen ryhmä oli erittäin suvaitsematon nimenomaan lapsiperheitä kohtaan ollessaan hallitusvastuussa Ahon hallituksessa.

Ed. E l o : Puhemies! Mielestäni ed. Räsänen on tehnyt aivan hyvän keskustelualoitteen, mutta viitaten siihen, mitä edustajatoverini Vähänäkki totesi, kyllä samaan hengenvetoon tietysti olisi ed. Räsänen pitänyt esimerkiksi tässä menokohdassa liikkua. Ehdotus, jonka olen esittänyt julkisuuteen lapsilisistä, on Ranskan sosialistihallituksen esityksen mukainen, eli yli 25 000 markan tuloilla olevat perheet joutuisivat luopumaan lapsilisistä. Esimerkiksi kysyn käsi sydämellä edustaja-lääkäri Räsäselältä, tarvitseeko hän esimerkiksi sen lapsilisän, jonka Suomen valtio hänelle maksaa tässä tilanteessa, jossa joudutaan

leikkaamaan työttömyysturvaa, joudutaan kaikkein heikompiosaisten toimeentuloturva leikkaamaan. Näkeekö kansanedustaja-lääkäri Räsänen oikeaksi sen, että samanaikaisesti hän aikoo lisätä menoja, mutta ei esitä esimerkiksi suurituloisten lapsilisien leikkaamista?

Minusta tässä olisi todella nyt oiva tilaisuus solidaarisuuden ja oikeudenmukaisuuden lisäämiseen yhteiskunnassa. Kun minua on nimitetty monta kertaa jakopoliitikoksi, niin minä olen aina lähtenyt siitä, että oikeudenmukaisuutta voidaan toteuttaa myös leikkausolosuhteissa, silloin kun valtion menoja karsitaan; tarvitaan vain oikeudenmukaista ajattelua.

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa rouva puhemies! Minua oikeastaan ihmetyttää nyt se, että tehdään lakialoite asiasta, jossa on edetty niinkin pitkälle kuin jo on hallituksen piirissä. Selvitysmies Arajärven paperiinhan sisältyy nimenomaan tämä asia ja ajatus, että lapsilisä ulotetaan vastaisuudessa 18 ikävuoteen, mutta voimaantulo ei osu vielä ensi vuodelle. Selvitysmies Arajärvi on tietysti myös joutunut pohtimaan, kuinka uudistus rahoitetaan. Minusta tämä on hyvä suunta ja tärkeä uudistus, mutta vieroksun sitä tapaa, että täysin tunnetuista ja jo hyvin pitkälle menneistä asioista tehdään ikään kuin rinnakkaislakialoite. Annetaan tavallaan väärää informaatiota kansalaisille, niin kuin ei tapahtuisi mitään missään muualla. Tämä asia todella on nyt pöydällä ja agendalla.

Mitä tulee ajatuksiin siitä, mitä muita muutoksia pitäisi lapsilisien kohdalla tehdä — tulo-harkintaa, niin kuin ed. Elo sanoi, tai veronalaiseksi laittamista — kyllä varmasti näitäkin kysymyksiä joudutaan vaihtoehtoisina rahoitustapoina miettimään. Mutta me tiedämme, että lapsilisät ovat tähän saakka olleet siitäkin syystä suojeluksessa, että ne ovat selkeä — kohta lähes ainoa — universaali etuus, joka jaetaan kaikille riippumatta tuloista. Tällä kysymyksellä on enemmän kuin monilla muilla periaatteellista merkitystä sosiaaliturvajärjestelmän kokonaisuuden kannalta. Ainakaan oma mielipiteeni ei mitenkään ole kypsä ottamaan kantaa muutoksiin, jotka veisivät tuloharkinnan tai veronalaisuuden suuntaan.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Olisin kiinnittänyt huomiota samaan kuin ed. Vehkaojakin. Ed. Vähänäkki näyttää olevan onnellisen tietämätön siitä, että parhaillaan todellakin on olemassa konkreettinen suunnitelma siitä, että

lapsilisien maksatus ulotetaan 18 ikävuoteen saakka. Muuten, tämä vaatimus on perinteinen työväenliikkeen vaatimus, jota SDP:n ryhmä ja vasemmistoliitto ja vasemmistoliiton edeltäjät ovat eduskunnassa ajaneet pitkään. Ongelma vain on se, että Lipposen hyvä hallitus näyttää kallistuvan sellaiseen suuntaan ulottaessaan lapsilisien maksatuksen 18 vuotta täyttäviin, että uudistus rahoitettaisiin leikkaamalla muiden lapsilisiä. Itse olen täydellisesti eri mieltä rahoituksesta.

Ed. Elo esittää, että suurituloisilta leikattaisiin lapsilisiä. Tämä kuulostaa hyvältä ajatukselta. Ongelma, ed. Elo, vain on se, että tämä hallitus ei ole leikannut suurituloisilta mitään. Sen takia tällaisen ajatuksen esille ottaminen nyt mielestäni avaa päättäjä ei sille, että suurituloisilta leikattaisiin lapsilisiä, joita he eivät kerta kaikkiaan tarvitse, vaan sille, että lapsilisiä pannaan verolle. Tiedämme, että kulisissa tämä hallitus valmistelee tällä hetkellä erittäin suurisuuntaisia hankkeita, joista yksi on lapsilisien verollepano. Toivoisin, että tähän asiaan, joka nyt jälleen ilmeisesti aiotaan valmistella siten, että se tuodaan ikään kuin yhtäkkiä vain eduskunnan hyväksyttäväksi siten, että hallitus on jo asian hyväksynyt, otettaisiin kantaa, koska se merkitsee, että pieniä keskituloisten lapsilisiä aiotaan leikata.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Vehkaojan puheenvuoron johdosta haluan toistaa sen, minkä sanoin puheeni aluksi, että tein tämän lakialoitteen sen vauhdittamiseksi, että 17-vuotiaat nuoret todellakin saisivat tämän Arajärven esityksen mukaisesti lapsilisiä, mutta toisaalta vastustaakseni sitä tapaa, jolla sama selvitysmies esittää tämän uudistuksen rahoitettavaksi.

Kun ed. Elo esittää suurituloisten perheiden lapsilisen leikkaamista tai lapsilisen verollepanemista, verottamista, (Ed. Elo: Poistamista!) niin muistuttaisin, että lapsiliset ensinnäkin ovat luonteeltaan lapsen, eivät vanhempien tuloa. Ne nimenomaan tasaavat lapsettomien ja lapsiperheiden välistä toimeentulon eroa. Sen vuoksi ed. Elon malli merkitsisi lapsiperheiden verotuksen kiristämistä.

Jos nyt verotusta halutaan lähteä kiristämään, niin miksi se tehtäisiin nimenomaisesti lapsiperheiden kohdalla? Miksei tasapuolisesti kaikkien kohdalla? Mielestäni tämä on varsin ristiriitaista. Näiden syiden vuoksi, koska lapsilisiä nyt on monelta eri taholta ehdotettu tavalla tai toisella leikattavaksi, mielestäni on hyvin tärkeää, että tästä asiasta keskustellaan jo ennakkoon, ennen

kuin meille tulee jälleen kerran hallituksen ikäviä esityksiä.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ed. Laakso oli taas kerran rehellinen, kun hän totesi, että tämä hallitus on kovalla kädellä leikannut pienituloisten, vähäosaisten, eläkeläisten tuloja nimenomaan verotuksen puitteissa. Veroalennukset ovat menneet kaikki suurituloisille. Se tiedetään, turha tästä asiasta on puhua.

Mutta tähän toiseen, varsinaiseen asiaan eli pitäisikö lapsilisiä poistaa suurituloisilta. Siitä on tässä talossa puhuttu. Minä olen 11 vuotta istunut tässä talossa ja siitä on puhuttu koko ajan. Sellainen sosiaaliguru kuin ed. Stenius-Kaukonen, jota arvostin suuresti, hän oli todellinen vasemmistolainen, köyhien ystävä, oli sitä mieltä asiaa harkittuaan, jos oikein muistan, että hän katsoi lapsilisen kuuluvan lapsen oikeuteen ja kaikkien lasten pitää olla tasa-arvoisia yhteiskunnassa, on se rikkaan tai köyhän lapsi. Tämä on yleinen näkemys tässä eduskunnassa. Tästä asiasta on turha tehdä populismia eduskunnan kustannuksella. Tämä on meidän näkemysme täällä ollut, on se sitten oikea tai väärä.

Periaatteessa näkisin tietysti niin, että lapsilisiä voitaisiin poistaa suurituloisilta, mutta toisaalta näkökantansa on siinä, että katsotaan, että kaikki lapset ovat samanarvoisia yhteiskunnassa ja heitä pitää niin kohdella. Kyllä minä näen itsekini ja täällä varmasti valtaosa näkee olevan asian tällä tavalla.

Ed. E l o : Puhemies! Ensinnäkin ed. Aittoniemi osoittaa jälleen kerran suuria demagogin taipumuksia, populistin taipumuksia. Toisaalta hän on sitä mieltä, että pitäisi suurituloisilta ottaa pois, mutta hän löytää myös sopivia syitä siihen, minkä takia ei sittenkään oteta suurituloisilta pois.

Tosiasia on se, ed. Aittoniemi, että täällä eduskunnassa on keskusteltu nimenomaan verollepanemisesta ja, ed. Laakso, en minä puhunut verollepanemisesta yhtään mitään ja vastustan sitä, koska samanaikaisesti meidän täytyisi lisätä lapsilisien määrää ja minusta siinä ei ole mitään järkeä. Kyllä minun ajatukseni on edelleen se, mikä nyt Ranskassa toteutettiin pari viikkoa sitten, eli siellä kansalliskokous eli parlamentti hyväksyi lain, jonka mukaan yli 25 000 markan tai Ranskassa vastaavan frangimäärän tulo omaavilta perheiltä poistettiin lapsiliset yksinkertaisesti. Suomessa nyt on pulaa rahasta, vai onko joku sitä mieltä, että meillä on

suunnattomasti rahaa, jota me voimme syyttää edelleen? Minun mielestäni tässä olisi se tie, jolla me voisimme, ed. Laakso, myös rahoittaa tämän vajeen, joka varmasti syntyy siitä, kun me nostamme ikärajan.

Mitä tulee lapsilisiin sinänsä, niin nehän ovat olleet 50 vuotta voimassa ja kieltämättä siitä on, niin kuin edustajat Räsänen ja Vehkaoja ovat todenneet, tullut jonkinlainen tabu. Niihin ei uskalleta tarttua. Mutta, puhemies, kun eduskunta heikensi työttömien asemaa, työttömyysturvaa saavien asemaa, niin minun mielestäni silloin nämä tabut kyllä poistuivat. Kun me olemme jatkuvasti täällä heikentäneet kaikkein pienituloisimpien ihmisten asemaa, niin kyllä kai nyt, edustaja-lääkäri Räsänen, pitäisi myös hyväksyä se, että suurituloisilta vain otetaan lapsilisät pois, koska rahaa ei ole niin paljon käytettävissä.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Kannattaa muistaa, kuka viime eduskunnassa esitti suurituloisten lapsilisien leikkaamista. Se oli valtiovarainministeri Viinanen. Hän perusteli omalla tapauksellaan, kuinka minä tarvitsisin lapsilisiä, koska olen suurituloinen. Samanaikaisesti tämä sama herra kohdisti verokevennyksiä suurituloisiin. Kun aikoinaan tätä asiaa pohdittiin esimerkiksi SKDL:n eduskuntaryhmässä, johon ed. Aittoniemi ed. Stenius-Kaukosen osalta viittasi, niin silloin lähtökohta on se, että meillähän on paljon erilaisia keinoja kiristää suurituloisten verotusta eli leikata pois se etuus, jonka he saavat lapsilisien myötä, jos vain halutaan. Eli kiristämällä suurituloisten veroprogressiota me voimme leikata sen pois puuttumatta lapsilisäjärjestelmään, koska se, mitä, ed. Elo, pelkään, on se, että jos me avaamme lapsilisäjärjestelmän, se merkitsee käytännössä sitä, että suurituloisten lapsilisien leikkaamisen verukkeella todellisuudessa käydään kiinni pienituloisten ja keskisuuria tuloja nauttivien lapsilisiin. Näinhän tässä on käynyt sekä edellisen hallituksen aikana että tämän hallituksen aikana. Erilaisia ns. uudistuksia tehdään väittämällä, että suurituloisilta leikataan. Todellisuudessa leikkaukset kohdistuvat pieni- ja keskituloisiin.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Eivätkös lapsilisätkin ole sosiaalietuus? Siinä mielessä oikeastaan keskustelussa on hyvin käynyt ilmi tavallaan porvarillinen näkökulma ja sosiaalisempi näkökulma. Kun kuuntelee ed. Räsänen tai ed. Aittoniemen perusteluita, niin molemmissa kuvastuu se porvarillinen näkökulma, että he

olivat huolissaan kuitenkin isompituloisten asemasta todellisuudessa sillä tavalla, että jos koskettaisiin isompituloisten lapsilisiin, niin sitten se koetaan pahaksi asiaksi. Minusta isompi oikeudenmukaisuus, kun rahaa on vähän jaossa, kuitenkin olisi, että ne, joilla paljon on, joutuisivat luopumaan jostakin ja köyhemmille yhä pidettäisiin voimassa nämä systeemit.

Sinällään koko tämä lakialoitohan on kannattava ajatus ja todennäköisesti aikanaan hallitus tästä tulee esityksen tekemäänkin. Tämä on vähän kuin ennakkoon tehty ja hyvä keskustelualoite, että voidaan käydä ruodintaa ja esittää näköaloja eri tavalla. Mutta uskoisin niin, ettei kulu monta vuotta, jos talous vielä tähän malliin kehittyä, kun tällainen esitys tulee hallituksen toimestakin.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa puhemies! Olen tämän kysymyksen suhteen täysin samaa mieltä ed. Laakson kanssa, joten ilmeisesti jaamme yhdessä tämän ed. Lahtelan leimaaman porvarillisen näkemyksen.

Muistutan, että kun vuonna 1994 lapsivähennykset poistettiin, niin se hyvitetiin nimenomaan lapsilisiä korottamalla. Olisi kovin risti-riitaista ja todellinen linjanmuutos, jos lapsilisiä ryhdyttäisiin verottamaan. Olen ehdottomasti sitä mieltä, että kun joudumme elämään tiukan talouden aikaa, niin nimenomaan suurituloisilta tulee ottaa pois, mutta ei niin, että se koskee pelkästään suurituloisia lapsiperheitä. Silloin ei tule koskea lapsilisiin, vaan mieluummin kiristää suurituloisten verotusta.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite on tehty samasta aiheesta, jota Pentti Arajärven toimesta on selvitetty, ja hän on ehdottanut, että lapsilisän maksaminen ulotettaisiin aina 18 vuoteen saakka. Mutta tätä aloitetta on peilattava valtiontalouden mahdollisuuksiin. Edelleen valtio ottaa uutta velkaa, tänä vuonna yli 20 miljardia markkaa nimenomaan uutta velkaa, ja valtion velka on nyt kaikkiaan yli 420 miljardia markkaa. Velka on maksettava ja näyttää todennäköiseltä, että tämän velan maksavat meidät lapsemme.

Tietysti voisi kyynisesti todeta, että jos rahaa on jaettavissa, myös velkarahaa, niin se pitää jakaa nyt lapsille, koska he myös aikanaan tämän velan maksavat. Eli kaikesta summa summarum: Jos esitetään tällainen lakialoite, olisi samassa aloitteessa kerrottava, miten asia rahoitetaan, ettei menisi aivan populismin tielle.

Ed. E l o : Arvoisa puhemies! Ranskassa, missä tämä laki hyväksyttiin, siis sen suuntainen laki, jota olen esittänyt, suurituloisten lapsilisien leikkaaminen, laskettiin, että sillä lapsilisien määrää vähennettiin noin 10 prosentilla eli se koski kymmentä prosenttia ranskalaisista perheistä.

Kun ed. Räsänen on todennut muun muassa, että kysymys on lapsille kuuluvasta tulosta, ei vanhempien tulosta, minusta tämä on sen laatuista juristeriaani, että olisi mielenkiintoista tietää tosiaan, mitä lapsilisille tapahtuu. Tapahtuuko ed. Räsänen perheessä se, että raha menee lasten tileille ja lapset saavat esimerkiksi 18-vuotiaina kaikki ne rahat, jotka ed. Räsänen on sinne tallettanut, vai miten tämä erotetaan vanhempien tulosta? Minusta tuntuu, että pieni- ja keskituloisissa perheissä kaikki rahat menevät jatkuvasti käyttöön eikä niitä pystytä erottamaan vanhempien tulosta.

Kyllä oikeastaan vähän ihmettelen edustajatoveri Laakson käsitystä tässä asiassa. Hänellä on yleensä hyvin oikeudenmukaisia ja sosiaalisesti hyväksyttäviä näkemyksiä, mutta tässä suhteessa toivon, että ed. Laakso vielä miettisi, mikä on oikea suhtautumistapa.

Mitä valtion velkaan tulee, niin vaikka ehkä sitä nyt on turhan päiten täällä liikaakin korostettu, haluan kuitenkin yhtyä ed. Ihmäen näkemykseen siltä osin, että minusta uusien etuuksien avaaminen silloin, jos ei samanaikaisesti samalta momentilta olla valmiita vähentämään jotakin, tuntuu vähän vastuuttomalta. Nimittäin, puhemies, arvioiden mukaan, kun Suomen velkaantuminen loppuu vuoden, parin sisällä, meillä on 490 miljardia velkaa 0-inflaatiotilanteessa. Jokainen meistä voi kuvitella, kuinka raskasta tämän velan maksukin vielä tulee olemaan meille. Meille ehkä paras puskuri Suomessa olisi, että meillä olisi ylijäämäinen budjetti, jota me voisimme sitten, kun lama tulee, käyttää. Nimittäin todella kaikkien asiantuntijoiden mukaan ylijäämäinen valtion budjetti on paras puskuri.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Me ajatellaan ed. Elon kanssa monista asioista samalla tavalla. Emme esimerkiksi kannata suurituloisten verotuksen keventämistä, jota tämä hallitus on tehnyt. Mutta tässä asiassa meillä on erilainen ajattelutapa. Itse asiassa oma ajattelutapani lähtee siitä, mitkä ovat ne uhat, jotka tällä hetkellä kohdistuvat lapsilisäjärjestelmään. Mielestäni ensimmäinen uhka on se, mitä Arajärven mietinnön osalta ajetaan sisään, eli ulotetaan kyllä 18

vuoteen lapsilisien maksatus mutta samalla leikataan muiden lapsilisiä tämän järjestelmän rahoittamiseksi. Ei haeta rahaa jostakin muualta, esimerkiksi yhdestä taisteluhelikopterista, jolla koko homma voitaisiin maksaa.

Toinen uhka, joka kohdistuu lapsilisäjärjestelmään, on lapsilisien verollepano. Sitähän virkamiehet ovat yrittäneet ajaa jo vuosikautia sisään. Jos saan muistella vähän, olen ollut tässä talossa 15 vuotta toimittaja ennen kansanedustajauraani. Eräs niin sanottuja skuppejani oli aikoinaan se, kun Holkerin hallituksen aikana valtiovarainministeri Ulla Puolanne oli esittävässä lapsilisien verollepanoa. Sain tästä hyvässä ajoin vihiä ja julkistin sen, jolloin varsinainen valtiovarainministeri, ensimmäinen valtiovarainministeri Erkki Liikanen joutui toteamaan julkisuudessa, että mitään tällaisia suunnitelmia hallituksella ei ole. Mutta nämä verollepanosuunnitelmat ovat eläneet pitkän aikaa ja, ed. Elo, me olemme hyvin monen vuoden ajan yrittäneet perusteellisesti pohtia sitä, mikä on oikea tapa. Edelleenkin olen sitä mieltä, että suurituloisilta voidaan lapsilisät leikata, mutta verotuksen kiristämisen kautta, ei siten, että lapsilisäjärjestelmään puututaan.

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa puhemies! Lapsilisähän käytetään varmasti jokaisessa perheessä pääosin perheen yhteisten menojen katteeksi. Se, että täällä nyt jatkuvasti noukitaan muutama äveriäs perhe esimerkiksi, ei anna oikeata kuvaa siitä, miten suomalaisissa lapsiperheissä lapsilisille käy. Voin uskoa sen, että useimmissa perheissä tuo raha käytetään suoraan esimerkiksi asumismenojen kattamiseen. Se on yksi hyvin konkreettinen asia.

Kannattaa myös muistella, mitä tapahtui sille ehdotukselle, jonka entinen ministeri Taipale muistaakseni silloin sosiaali- ja terveyshallituksen pääjohtajan ominaisuudessa teki. Hänhän myös ehdotti lapsilisien verollepanoa, ja sekin ammuttiin alas. Se oli myöhempi ehdotus kuin Puolanteen tekemä. Se on hyvin vaikea kompensoitavaksi jollakin toisella tavalla, jos verollepano todella toteutettaisiin, koska koko lapsilisen olemassaolon perusteluhan on siinä, että se tasaa lapsellisten ja lapsettomien perheiden välisiä tuloja tai kompensoi lapsesta aiheutuvia menoja perheille. Tämä idea murenee, jos siihen lähdeään koskemaan. Verollisuus on erittäin vaarallinen tie, kun ruvetaan miettimään; sieltä voidaan tulla pikkuhiljaa alaspäin, jos se pää avataan. Siihen ei tänä poliittisena aikana helposti luoteta,

ettei hiipien sitten tultais vaarallisillekin tuloalueille.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Näinä vuosina on aina ehdotettu, että sosiaalisia uudistuksia rahoitetaan Hornet-hävittäjistä. Minä pidin oikein kirjaa vuosikausia siitä, kuinka paljon ehdotetaan. Sitten kun ehdotukset nousivat jo kolminkertaiseksi Hornetien hintaan verrattuna, minä lopetin sen kirjanpidon. Nyt ed. Laakso aloitti uuden sivun. Kun Hornetit on loppuun syöty, nyt taisteluhelikoptereilla sitten näitä asioita rahoitetaan.

Rouva puhemies! Siinä mielessä yhdyen ehdotomasti ed. Laakson näkemykseen, jos olen hänet ymmärtänyt oikein, että lapsilisä on sellainen asia, joka ei ole niin helposti ratkaistavissa rikkaan ja köyhän kohdalla, koska lasten täytyy olla yhteiskunnassa saman arvoisia. On aivan oikein, että kaikki saavat sen lapsilisän, mutta suurituloisten verotusta kiristämällä hoidetaan tämä asia. Se on oikeudenmukainen ratkaisu ja silloin myöskin nämä lapset, joille tämä raha tulee, en minä tässä kyynelehtimään rupea ja hersyttelemään tällä lapsikäsitteellä, mutta joka tapauksessa he ovat silloin tasa-arvoisia yhteiskunnassa. Rikkailta otetaan verotuksella. Tämä hallitus on tosiaan ottanut köyhiltä verotuksella pois ja jättänyt rikkaat parempaan asemaan. Näin se on, ed. Elo, tämä epäoikeudenmukaisuuden tai oikeudenmukaisuuden raja on kuin veden piirretty viiva.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Elosta haluaisin vielä kysyä, miksi hänen mielestään lapsettomien suurituloisten tulisi olla suhteellisesti entistäkin paremmassa asemassa kuin lapsiperheiden. Mieleni tekisi esittää hänelle samanlainen kysymys kuin hän teki minulle käsi sydämellä eli tarvitseeko hän — käsi sydämellä — sen verokevennyksen, jonka hallitus on hänelle antanut. Miksi vain niiltä suurituloisilta ja myös keskituloisilta tulee ottaa, joilla on lapsia? Miksei tasapuolisesti kaikilta suurituloisilta?

Muistutan vielä siitä, että nämä verollepanosuunnitelmat eivät suinkaan koske pelkästään joitakin yksittäisiä suurituloisia vuorineuvoksia vaan myös keskituloisia, mikä olisi omiaan luomaan jälleen kerran keskituloisten tuloloukkuja.

Ed. S a a r n i o : Rouva puhemies! Pyysin puheenvuoron kannattaakseni niitä näkemyksiä, joita edustajat Laakso ja Vehkaoja esittivät. Lap-

silisjärjestelmä syntyi aikoinaan nimenomaan sille pohjalle, että se koskee kaikkia tähän maahan syntyviä lapsia, aivan yhtä lailla kuin kansaneläkejärjestelmä luotiin kattamaan kaikkien kansalaisten eläketurvaa. Nyt muistuttaisin siitä, kun kansaneläkepohjaa on lähdetty murentamaan, että se ei suinkaan ole murentunut vain hyvätuloisilta eläkeläisiltä vaan eläkkeiden alarajo koskee aika pienituloisia työeläkeläisiä. Sama varmaan olisi myös lapsilisien kohtalo, jos tälle tielle lähdettäisiin. Paljon parempi tie on todella verottaa korkeita tuloja tuntuvammin. Se on oikeudenmukaista ja se on myös minusta Elon laskuopin mukaista.

Ed. E l o : Rouva puhemies! Mitä tulee Elon laskuoppiin, sitä on ennenkin, ed. Saarnio, usein väärin käytetty ja väärin tulkittu, mutta se siitä.

Ed. Räsänen kysyi, pitäisikö lapsiperheiden olla jotenkin huonommassa asemassa kuin lapsettomien suurituloisten perheiden. Ed. Räsänen, meillä ei ehkä kumallakaan ole aivan selvää kuvaa, kuinka paljon meillä todellisuudessa on tällaisia lapsettomia suurituloisia perheitä verrattuna lapsiperheisiin, kun on kysymys saman ikäluokan ihmisistä. Mielestäni näitä ei kovin paljon ole. Se ei ole kovin suuri ongelma.

Kyllä varoittaisin vähän edustajia Laakso, Aittoniemi ja Saarnio ja kaikkia muita puhumasta siitä tässä poliittisessa tilanteessa, joka Suomessa on, kun on aika vankka oikeistoennemistö maassa, että suurituloisten verotusta todella voimakkaasti kiristettäisiin.

Mutta, puhemies, ettei tulisi väärinkäsitystä, minä olen täällä moneen kertaan puhunut, että esimerkiksi tämän vuoden verohelpotukset kohdistettiin väärin. Me, joilla on suuret tulot, me saimme kaikkein suurimmat verohelpotukset. Pitkäaikaistyöttömät joutuvat maksamaan monta sataa markkaa kuukaudessa enemmän veroa kuin aikaisemmin, niin kuin me tiedämme, koska palkkatulovähennystä ei annettu työttömille eikä eläkeläisille kunnallisverotuksessa. Kyllä minun mielipiteeni on käynyt moneen kertaan selville. Minä olen sitä mieltä, että Suomen verojärjestelmä ei ole oikeudenmukainen, mutta en usko siihen, edustajat Laakso, Aittoniemi ja Saarnio, että me tosiaan realistisesti voisimme nyt kiristää suurituloisten verotusta niin kauan kuin ed. Niinistö on valtiovarainministerinä ja kokoomus hallituspuolueena.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Itse asiassa juuri tästähän on kysymys. Kuinka ed. Elo voi

silloin uskoa, että me voisimme saada aikaan sellaisen järjestelmän, joka leikkaisi lapsilisät suurituloisilta, koska poliittinen voimasuhde on todella tänään sellainen, että tämä hyvä hallitus ei koske suurituloisten verotukseen, ei kiristä sitä vaan kohdistaa leikkauksensa nimenomaan pieni- ja keskituloisiin?

Jos katsomme, mitä on tapahtunut: Esimerkiksi päivähoitomaksu-uudistuksessa me suurituloiset saimme, meidän perheemmekin sai 430 markan kuukausialennuksen päivähoitomaksuihin, mutta samanaikaisesti niille, jotka ovat pieni- ja keskituloisia, päivähoitomaksu nousi useilla sadoilla markoilla. Eihän tällaisessa järjestelmässä ole mitään oikeudenmukaisuutta. Voimasuhde tänään on todella sellainen istuvan hallituksen politiikan tuloksena, että ei pidä avata päätä esimerkiksi koko lapsilisäjärjestelmän sellaiselle muutokselle, joka nykyisissä voimasuhdeissa kuitenkin ajaisi ojasta allikkoon.

Ed. E l o : Rouva puhemies! Aivan muutama sana vielä. Olemme varmasti valmiita lopettamaan tämän keskustelun.

Kuitenkin toteaisin, että, ed. Laakso, ehkä me emme ole riittävän aktiivisesti ajaneet omissa ryhmissämme ja hallituksen sisällä sitä linjaa, mitä me molemmat edustamme, eli enemmän oikeudenmukaisuutta verotukseen, tulonjakoon jne. Minusta on korkea aika, että me alamme vahvistaa otetta. Jos esimerkiksi verotuslinja tulee olemaan sama kuin tänä vuonna, en usko, että me kumpikaan tulemme antamaan tukea sille linjalle. Mutta kysymys on siitä, että meidän, jotka olemme eri mieltä, pitää saada äänemme kuuluviin ja sillä tavalla, että se myöskin vaikuttaa hallituksen linjauksiin. Mutta aivan selvä asia on se, että kun kokoomus on hallituspuolue ja kokoomuslainen valtiovarainministeri valmistele verolinjaukset, aika vaikea on suurituloisten verotusta kiristää. Sen myöskin ed. Laakso realistina voi tunnustaa.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on tullut esille muutamia keinoja, millä tämäkin aloite voidaan rahoittaa. Kaipaisin yleisesti aloitteen tekijältä, että aloitteen perusteluihin merkittäisiin myös rahoituskeino, jotta ihmiset voisivat aina arvioida aloitteen etuja ja paljonko niistä pitää maksaa.

Mitä yleensä tulee kokoomukseen, niin en minä usko, että kokoomuksella näin vahva vaikutus hallituskuvioissakaan on kuin tässäkin keskustelussa on tullut ilmi.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Toivottavasti ihan loppuhuipennukseksi voi sanoa, että edellisen hallituksen aikana kokoomus pidettiin keskustan taholta kurissa ja vahvassa otteessa. Eivät päässeet hyppimään, mutta nyt se johtaa koko hallitusta. Ainoa toivo meillä sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta on tämän eduskunnan jälkeen se, että muodostetaan keskustan, sosialidemokraattien ja vasemmiston hallitus. Silloin tulee oikeudenmukainen sosiaalipolitiikka. Nämäkin asiat tulevat kuntoon ja kokoomus pannaan taas 30 vuodeksi hyllylle. Silloin maan asiat ovat kunnossa.

Ed. E l o : Rouva puhemies! Vielä ed. Ihamäki toi minun mielestäni erinomaisen näkökohdan, jonka olen havainnut eräissä läntisissä Euroopan maissa olevan esillä, että kun edustajat tuovat lakialoitteitaan, niissä myös esitettäisiin miten ne rahoitetaan, koska se on realismia. Mutta en minä tiedä pystymmekö me Suomessa edellyttämään, että lakialoitteessakin pitäisi olla rahoitusperusta. Kaikki tällaiset lakialoitteethan ovat populismia niin kauan, kuin, niin kuin ed. Ihamäki totesi, rahoitusperuste ei ole selvillä.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Tämä populismikeskustelu on aika kummallista, että me emme saisi tehdä aloitteita, jos me emme esitä rahoitusta. Hallitus sitävästoin saa esimerkiksi esittää 5,9 miljardin markan helikopterihankinnat ilman, että se tuo minkäänlaista rahoitusta kansanedustajien tietoon. Mitäs populismia se sitten on? Sehän vasta populismia onkin, ja velkarakahalla esitetään.

Mutta takaisin tähän keskusteluun. Mielestäni tämä keskustelu on ollut hyvä, koska siinä ovat tulleet esille erilaiset näkemyserot siitä, miten pitäisi pyrkiä siihen tavoitteeseen, että ne, jotka eivät tarvitse lapsilisärahoitusta, suurituloiset, eivät sitä saisi, mikä on se keino, millä tähän tavoitteeseen päästään. Ed. Elo on aivan oikeassa, että varmasti omissa ryhmissämme meidän pitäisi toimia painokkaammin. Itse olen kyllä sitä mieltä, että pelkästään kokoomuksen lähtö hallituksesta ei tässä tilanteessa auta niin kauan kuin Lipponen on pääministerinä. Suomessa valitettavasti vaikuttaa siltä, että Suomessa on Euroopan oikeistolaisiin vasemmisto, ja se on syynä siihen, että markkinataloutta kumarretaan tällä hetkellä vasemmalla enemmän kuin koskaan aikaisemmin meidän historiassamme. Valitettavasti sen pääpappi on tällä hetkellä pääministeri Lipponen.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa puhemies! Ihmettelen, kun ed. Elo perusteli ajatustaan sillä, että suurituloisten verotuksen kiristäminen ei ole realistista, ja sen vuoksi hän haluaisi leikata lapsilisiä. Miten hän sitten voi ajatella, että tähän suuntaan pitäisi edetä? Mielestäni tällainen perustelu on täysin kestävä ja toivon, että ed. Elo palaisi alkuperäiseen oikeudenmukaisuuden tavoittelemiseen ja ajatukseen, jolloin ymmärtääkseni, jos tällaisia ajatuksia tulisi enemmän esiin, tällaisen tavoitteen toteutuminenkin voisi olla hieman realistisempaa hallituksenkin riveissä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

Poisto päiväjärjestyksestä

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksestä poistetaan 6) asia.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 13.57.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

